

Solidarnost ili dehumanizacija

Autor Administrator

Kako dalje?

Stjepan Androiæ, dipl. pravnik, Glas Koncila, 29. lipnja 2008.

Europa pod pritiskom interesa kapitala sve više prihvaæa dehumanizaciju, tj. da socijalno sigurni i zaštiæeni budu samo bogati. Naþalost Hrvatska u tome ne zaostaje.

Svrha svake drþavne politike je osiguranje boljih uvjeta života i rada, bolja zaštita zdravlja, veæa sigurnost na radnom mjestu, socijalna zaštita i obrazovanje dostupno svakome. Polazna osnova treba biti opæa solidarnost svih graðana unutar drþave. Osnove za ostvarenje opæeg dobra ne smiju se suþavati veæ samo poboljšavati.

Naravno, kod toga se treba imati na umu da se socijalna politika moþe provoditi samo u skladu s rješavanjem gospodarskih problema, koji su temelj za rješavanje svih ostalih problema. Kod toga stalno treba imati na umu i uvaþavati veæ dostignuti stupanj standarda te kulturnog i civilizacijskog razvitka društva i ne zanemarivati moralne i religijske kriterije.

Naþalost, pravni i moralni propisi èesto se ne podudaraju glede svojih krajnjih posljedica, a katkada su i u suprotnosti. Mnoga podruèja ljudskih odnosa nisu regulirana propisima, ali su mjerljiva moralnim kriterijima, kao što su, primjerice, odnosi poštovanja meðu ljudima, posebice uvaþavanja starosti, ali i davanja moguænosti za bolju budućnost mladeþi.

Vaþna su i pitanja èasti, izvršavanje danih obeæanja a ne naknadno traþiti moguænost opravdanja za izigravanja èesto nerealno danih obeæanja. Sve navedeno mora se uvaþavati i u socijalnoj politici, a posebno u podruèju mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, rada i zapošljavanja. Samo tako moþe se ostvarivati odredena socijalna sigurnost i ostvarivati opæe dobro za veæinu graðana, odnosno u praksi ostvarivati u najširem smislu solidarnost svih sa svima.

U usporedbi s razvijenim zapadnim državama i bruto nacionalnim dohotkom po glavi stanovnika Hrvatska ipak spada u siromašnije države sa siromašnijim stanovništvom. Takav položaj zahtijeva i veći stupanj unutarnje solidarnosti među građanima.

Domovinski rat i pustošenja, stagnacija i pad gospodarstva, zastoj u razvitku, mnogobrojni izbjeglice i prognanici kao i opće stanje zastoja gospodarstva u svijetu doveli su Hrvatsku u specifično težak položaj. Problem se pokušava riješiti tako da država smanjuje svoje obveze i garancije a povećava sudionika samih građana.

Kao moguća izlaza iz takve situacije ponudena su dva osnovna pristupa. Jedan je bio američki pristup (to je zapravo neoliberalistički pristup) koji je nudila Svjetska banka i Međunarodni monetarni fond. Glavna mu je karakteristika orijentacija prema stvaranju slobodnog tržišta uz reduciranje temeljnih prava prema minimumu a na razini socijalne skrbi, dok mogućnost kvalitetnijih prava nude uvođenjem dodatnih osiguranja prema načelu »svatko treba voditi brigu sam za sebe«. Dakle, ostavlja se sve nemilosrdnim zakonima tržišta uz vrlo niska državna jamstva. Načelo solidarnosti u tom se slučaju smanjuje na minimum i gotovo nestaje, pa se i socijalna sigurnost građana smanjuje, koji je prepušten riziku vlastitog izbora i materijalnih mogućnosti, snalaženju u zaradi ili izbora dodatnog osiguranja.

Drugi je pristup europski, koji se nudio dokumentima kao što su Europska socijalna povelja i konvencija Međunarodne organizacije rada a koje se trebalo ostvarivati u državama Vijeća Europe. Taj pristup jamčio je prava dana dosta široko, tj. razina prava je trebala ostati dosta visoka. Nažalost, pod utjecajem interesa krupnog kapitala i međunarodnih korporacija, prevladao je američki pristup koji se sada sve više nameće i razvijenijim zemljama Zapadne Europe, kao što su Francuska, Njemačka, ali i neke druge države. Pomalo svi pokušavaju i napuštaju interes vlastitih građana. Svi bi htjeli »jeftinog radnika« koji puno radi pa čak i 60 sati tjedno, a sve manje traži. Naravno da to pogoduje nastanku socijalnih nemira.

Bitna karakteristika američkog pristupa očituje se u tome da se ostavlja pojedinca riziku vlastitog izbora, tj. provodi se totalna individualizacija u osiguranju prava. Možda je to prihvatljivo za Ameriku i još neke razvijenije zemlje, jer tamo nema tako drastičnih posljedica takvih odnosa, budući da je opći standard tamošnjega prosječnog građanina visok i ne zahtijeva široku primjenu načela solidarnosti.

U slabije razvijenijim zemljama, što važi i za Hrvatsku u sadašnjoj situaciji općeg siromaštva prosječnog građanina, ne može se pravedno realizirati odgovornost za »odluku vlastitog izbora« jer je za većinu to neostvarivo zbog niskih prihoda od kojih se ne može još i dodatno izdvajati za neka dodatna proširena prava. Zato se socijalna sigurnost, pa i zdravstvena zaštita, ne smije smanjivati pretjeranim naglaskom na moguća posebna izdvajanja samih građana za neka posebna socijalna prava.

Kao zaključak nakon povratne analize takvih pristupa nameće se da je za nas prihvatljiviji europski pristup, koji još uvijek nastoji očuvati načelo šire primjene solidarnosti za svakog čovjeka koji nema posebnog kapitala niti imovine a niti mu je plaća jednaka građanima Zapadne Europe.

Zbog porasta osnovnih troškova života, serije poskupljenja koja izazivaju i šire jedno za drugim daljnja poskupljenja, živjeti se skuplje. Aktualna vlast bi trebala, rečeno nogometnim rječnikom, »staviti nogu na loptu i smiriti igru«, jer u protivnom može izgubiti utakmicu s građanima koji gube dostignuti standard.